

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-11-05
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 2303-12

KLAGANDE

Ornitologiska Klubben Örebro, c/o Björn Wiksell, Olaigatan 17 H, 703 61 Örebro

MOTPARTER

1. Per Claesson, Dömmesta 214, 715 92 Stora Mellösa
2. Länsstyrelsen i Örebro län, 701 86 Örebro

SAKEN

tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken till anläggande och drift av ett vindkraftverk inom fastigheten Dömmesta 10:2 i Örebro kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Örebro läns beslut den 26 mars 2012, dnr 521-4436-2011, se domsbilaga 1

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver Länsstyrelsen i Örebro läns beslut den 26 mars 2012, dnr 521-4436-2011 och avslår Per Claessons ansökning om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken till anläggande och drift av ett vindkraftverk inom fastigheten Dömmesta 10:2 i Örebro kommun.

Dok.Id 376476

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

Innehållsförteckning

DOMSLUT.....	1
1. YRKANDEN.....	3
2. UTVECKLING AV TALAN.....	3
Ornitologiska klubben	3
Per Claesson	4
Länsstyrelsen	5
3. REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN	5
Naturvårdsverket	5
4. BEMÖTANDEN	7
Ornitologiska klubben	7
Per Claesson	7
Länsstyrelsen	8
5. UTREDNINGEN M.M.	9
Kvismaren – Natura 2000.....	9
Natura 2000-området.....	9
Skyddade fågelarter och livsmiljöer.....	10
Bevarandesyfte	10
Bevarandemål	11
Populationsutveckling	11
Exploateringstrycket från vindkraftsanläggningar i området.....	13
Området och motstående intressen.....	13
Befintliga och planerade vindkraftverk.....	13
Vindkraftens påverkan på fåglar	14
6. DOMSKÄL	14
Inledning.....	14
Tillståndsplikt och miljökonsekvensbeskrivning	15
Kan tillstånd lämnas?	16
Regleringen i 7 kap. 28 b 2 miljöbalken	16
Tillämpligt beviskrav	17
Mark- och miljödomstolens bedömning.....	17
Slutsats.....	20
HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 3 (DV427)	20

1. YRKANDEN

Ornitologiska klubben Örebro (Ornitologiska klubben) har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva Länsstyrelsen i Örebro läns (länsstyrelsen) beslut.

Per Claesson har, som han måste förstås, bestritt ändring av länsstyrelsens beslut och yrkat att mark- och miljödomstolen ska meddela tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken till anläggande och drift av det vindkraftverk som hans ansökning hos länsstyrelsen avser.

Länsstyrelsen har vidhållit sitt beslut.

2. UTVECKLING AV TALAN

Ornitologiska klubben

Ornitologiska klubben har i huvudsak anfört följande.

Miljökonsekvensbeskrivningen är inte tillräcklig. Det redovisas inte någon fågelinventering, bara en fågellista som bygger på observationer och uppgifter tagna ur Artportalen. Det framgår inte var och när observationerna är gjorda. Artportalen är irrelevant när det gäller Restamossen och östra Kvismaredalen eftersom den bygger på uppgifter från fågelintresserade som ytterst sporadiskt besöker den aktuella delen av dalgången. Enligt utredaren uppehåller sig eller flyger inte tranor i det område där vindkraftverket är tänkt att uppföras. Det har dock utfärdats jakttillstånd på trana inom den aktuella fastigheten, vilket pekar på motsatsen. Miljökonsekvensbeskrivningens slutsats att området är trivialt ur fågelsynpunkt är fel; området är synnerligen exklusivt för fåglar, inte minst för bivråk.

Författaren till den aktuella miljökonsekvensbeskrivningen är politiskt aktiv i Örebro kommun och har suttit med i den styrgrupp som i översiktsplanen har pekat ut östra Restamossen som ett lämpligt vindkraftsområde.

En brist i länsstyrelsens beslut är att prövningen bara har skett med hänsyn till bevarandeplanen för Kvismaren. I ett så nationellt och internationellt viktigt

fågelområde borde prövningen ske med hänsyn till Fågel- och Habitatdirektiven. När det gäller exempelvis fladdermöss är den tänkta placeringen intill skogsbrynet och en avrinningskanal, som även innehåller vatten sommartid, synnerligen känslig. Utöver Natura 2000-prövningen borde länsstyrelsen ta hänsyn till sina egna dokument som t.ex. ”Vindkraft i Örebro län – landskapsanalys och känslighetsbedömning” där hela Kvismaredalen klassats som mycket känslig för vindkrafts-etablering och en PM från den 4 april 2012: ”Vägledning – arter och vindkraft” där inventeringsbehovet tas upp, vilket inte skett i detta fall.

Regelsystemet för Natura 2000-områden är så konstruerat att även åtgärder utanför ett sådant område ska beaktas i den mån de påverkar skyddsbehovet inom detta. Kvismareområdets betydelse som Natura 2000-område grundar sig på en helhet som består av två komponenter: sjöbottnarna för trygga övernattningar och det omgivande odlingslandskapet för födosök. Störande ingrepp i någon av komponenterna kan göra att helheten påverkas så att det avsedda skyddet för området allvarligt skadas. Finns inga säkra områden för födosök kan Kvismaren inte fungera som Natura 2000-område. Detsamma gäller om sjöbottnarna förändras så att trygga övernattningar försvinner.

Den kartbild med flygstråk och födosök som finns i miljökonsekvensbeskrivningen saknar grund i de faktiska förhållandena i området öster om Restamossen. Den tänkta placeringen av vindkraftverket ligger inom området för flygstråk och födosök, vilket bl.a. styrks av att tillstånd till skyddsjakt på grågås och trana inom fastigheten Dömmesta 10:2 beviljades 2009. Det aktuella vindkraftverket kommer få en betydande och negativ inverkan på rastande och häckande fåglar i området.

Per Claesson

Per Claesson har i huvudsak anfört följande.

Avståndet till Natura 2000-området Kvismaren är ca fyra kilometer och området kan alltså inte anses ligga i anslutning till platsen för vindkraftverket. Skrivelser av ornitologen Lars Johansson visar tydligt att fågelpopulationerna påverkas obetydligt

av vindkraftsetableringen. Rapporterna ”Vindkraftens inverkan på fågelpopulationer” och ”Vindkraft till havs” ger stöd för att platsen för etableringen är välvald för minimal påverkan. Kommunens översiktsplan och vindkraftsplan har värderats i bred demokratisk ordning, varvid hänsyn har tagits till det som är relevant.

Det ifrågasätts om tillstånd för vindkraftverket verkligen behövs. Vindkraftverken vid Askers Via och Mörby byggdes utan tillstånd. För de etableringarna räckte tydligen anmälan trots att de ligger i ett område för flygstråk och födosök i närheten av Kvismaren.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har förklarat att den anser att de bedömningar som ligger till grund för dess beslut den 26 mars 2012 är riktiga.

3. REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har i sitt remissyttrande bl.a. anfört följande.

Det aktuella vindkraftverkets placering ligger ca tre kilometer utanför Natura 2000-området Kvismaren (SE 0240058), nära Restamossen och i anslutning till ett värdefullt flygstråk från Natura 2000-området till viktiga födosöks- och rastområden för bland annat sädgås, sångsvan, trana och enstaka individer av fjällgås. Sädgås återfinns i den nationella rödlistans hotkategori nära hotad (NT) och fjällgåsen akut hotad (CR). Varje individ inom arten fjällgås är betydelsefull.

Kvismaren är en internationellt viktig rastplats för ett stort antal tranor och sångsvanar utpekad både med stöd av Fågel- och Habitatdirektiven samt skyddat som naturreservat. Ändamålet med reservatet är i första hand att bevara och, genom restaurering och skötselåtgärder, öka områdets betydelse som rast- och häckningslokal. Området är även av riksintresse för naturvård.

Kvismaren är dessutom ett s.k. Ramsarområde, dvs. en våtmark av internationell betydelse, särskilt som livsmiljö för våtmarksfåglar och utpekad som ett s.k. IBA-område (*Important Bird Area*) av BirdLife International. Ett område uppnår IBA-status om det hyser internationellt betydelsefulla andelar av en eller flera arters populationer. BirdLife International har lagt fast s.k. IBA-kriterier som utgör ett starkt stöd i EU:s fågelskyddsarbete inom fågeldirektivet. De bevarandekriterier som lagts fram av BirdLife International när det gäller våtmarksfåglar är att minst en procent av en arts population regelbundet uppehåller sig inom det område som pekats ut.

Restamossen är viktig för flera fågelarter som är skyddade inom Natura 2000-området. Flera av dessa bedöms som särskilt känsliga för vindkraftsetableringar. I detta fall gäller påverkan främst störning och bortträngning från rast- och födosökslokaler men också kollisioner med vindkraftverken.

Ytterligare vindkraftsetableringar inom det aktuella området är olämpligt med hänsyn till risken för påverkan på rastande, födosökande och häckande fåglar. Ur ett internationellt perspektiv är Kvismaren med omnejd av stor betydelse och Sverige har ett särskilt ansvar för området som rast- och födosökslokal eftersom 60-70 procent av världspopulationen av sädgås rastar där.

I området runt Kvismaren har redan tre vindkraftverk uppförts och ytterligare tre är planerade. Den kumulativa effekten av befintliga och tillkommande vindkraftverk måste bedömas mot bakgrund av syftet med Natura 2000-området och enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken. Med begreppet störning i 7 kap. 28 b § miljöbalken avses även negativ påverkan på för arten viktiga födosöksområden eftersom störningen innebär att gynnsam bevarandestatus för listade arter i Natura 2000-området inte kan garanteras. En störning kan således uppstå om de långsiktiga möjligheterna att bevara populationerna av arter som omfattas av Natura 2000-bestämmelserna minskar.

Det finns en risk att vindbruk i det aktuella området kommer att medföra negativ påverkan på de europeiska populationerna av ovan nämnda fågelarter, framför allt genom störning, och därmed minska Natura 2000-områdenas attraktivitet som rastplatser, men även genom den ökade dödlighet som kollisioner med vindkraftverk kan medföra.

Även artskyddsförordningens bestämmelser är tillämpliga i målet med tanke på de kumulativa effekter vindkraftsetableringen kan få genom störning och bortträngning från rast- och födosökslokaler. Verksamheten bör därför prövas mot 4 § 2 och 4 artskyddsförordningen.

4. BEMÖTANDEN

Ornitologiska klubben

Ornitologiska klubben har anfört att den stöder Naturvårdsverkets uppfattning om riskerna med olämpligt placerade vindkraftverk och om Kvismaredalens värde för det nationella och internationella fågellivet.

Per Claesson

Per Claesson har i sitt svar på Naturvårdsverkets remissyttrande anfört i huvudsak följande.

Naturvårdsverkets beskrivning av fågellivet i området är, så vitt kan bedömas, korrekt, utom möjligen den om sångsvanen. Slutsatsen att ett ytterligare vindkraftverk utanför Natura 2000 området och utanför de viktiga födosöks- och övernattningsområdena för gäss på ett avgörande sätt skulle påverka dessa finns det dock ingen saklig grund för.

Sedan 2007 är vindkraftverket vid Via i drift. Detta ligger i födosöksområdet och i de flygstråk tranor och gäss använder till och från övernattningsplatserna. Som mest har fler än 20 000 tranor och minst lika många gäss funnits i området samtidigt. Trots denna koncentration finns ingen dokumenterad kollision rapporterad.

Födosöksområdena är för gässen vida och på intet sätt gränssättande för de gäss som i dagsläget rastar i området. Skulle gåspopulationen öka markant förändras naturligtvis situationen, men det ifrågasätts vilka framtida in-teckningar som är rimliga att göra.

Både gäss och tranor visar dessutom en förmåga att vänja sig. Betande sädgäss har observerats i direkt närhet av verket vid Via. Tillvänjningen rapporteras bl.a. av de som jobbat med att begränsa skadorna på jordbruksgröda förorsakade av betande gäss och tranor.

Framtida in-teckningar skulle skapa en orimlig situation, för vilka arter skulle då kunna bli gränssättande? Naturvårdsverket redovisar förekomst av enstaka individer av fjällgäss. I Artportalen saknas observation av fjällgås i området norr om Restamossen. Att då ta en fågelart som nästan inte finns till intäkt för att platsen är olämplig är svårt att förstå. Ännu knepigare blir det eftersom kollisionen risken är försumbar och tillvänjning är möjlig.

Även med ytterligare ett vindkraftverk på Dömmesta 10:2 kommer fågellivet i Kvismaredalen att vara lika gott som det är idag. Kanske bättre eftersom ytterligare en liten mosaik skapas för exempelvis törnsångaren och buskskvättan.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har i sitt svar på Naturvårdsverkets remissyttrande anfört i huvudsak följande.

Av det överklagade beslutet framgår att kumulativa effekter har beaktats. Sådana är dock svåra att fastställa med någon större exakthet utan mycket ingående och tidskrävande undersökningar.

Begreppet störning är ett ganska vitt begrepp där förarbeten och praxis lämnar mycket åt den löpande rättstillämpningen att hantera. Att störning även utanför det

geografiskt avgränsade Natura 2000-området ska beaktas är alldeles klart. Hur långt utanför detta område och i vilken omfattning befarade störningar ska beaktas får dock avgöras från fall till fall. I avsaknad av tydligare praxis är den bedömning som framgår av det överklagade beslutet rimlig. Beträffande artskyddsförordningens tillämplighet innefattas denna fråga i det överklagade beslutet, även om det inte explicit refererats till förordningen.

5. UTREDNINGEN M.M.

Kvismaren – Natura 2000

Natura 2000-området

Kvismarens naturreservat utgör enligt Naturvårdsverkets förteckning över naturområden som avses i 7 kap. 27 § miljöbalken (NFS 2007:1) ett sådant område som regeringen har förklarat som särskilt skyddsområde enligt direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) och särskilt bevarandeområde enligt direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet) enligt 7 kap. 28 § miljöbalken. Kvismarens naturreservat ingår alltså i Natura 2000 (Natura 2000-område) – områdeskod SE0240058 – och är enligt 4 kap 1 § miljöbalken därmed också av riksintresse med hänsyn till sina naturvärden.

Nu gällande bevarandeplan för Natura 2000-området Kvismaren fastställdes av länsstyrelsen 2006. Enligt planen består skyddsområdet av två stora vassområden – Västra och Östra Kvismaren – där grunda fågelsjöar har restaurerats fram (Rysjön i Västra Kvismaren samt V:a Fågelsjön och Ö:a Fågelsjön i Östra Kvismaren). Naturvärdet anges ligga i ”mosaikerna av våtmarker, vassar, öppna vattenytor, åkerholmar m.m. som är insprängda i odlingslandskapet” och att ”[o]mrådet är viktigt både som häckningslokal och rastlokal för ett stort antal fågelarter.”

Skyddade fågelarter och livsmiljöer

I bilagan till Naturvårdsverkets förteckning över naturområden som avses i 7 kap. 27 § miljöbalken (NFS 2007:1) anges de livsmiljöer och fågelarter som har föranlett att området pekats ut som Natura 2000-område.

De skyddade livsmiljöerna är: Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ (kod 6270), högörtängar (6430) och alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade (91E0).

De skyddade fågelarterna är: Svarthakedopping, Rördrom, Sångsvan, Vitkindad gås, Bivråk, Havsörn, Brun kärrhök, Blå kärrhök, Pilgrimsfalk, Trana, Ljungpipare, Brushane, Grönbena, Smalnäbbad simsnäppa, Fisktärna, Svarttärna, Spillkråka och Törnskata. Samtliga dessa fågelarter finns upptagna i bilaga 1 i artskydds-förordningen (2007:845) och i bilaga 1 till fågeldirektivet.

Bevarandesyfte

Syftet med att bevara Natura 2000-området anges i bevarandeplanen. Det är att anmälda naturtyper och arter ska bevaras långsiktigt och bidra till en gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region.

Bevarandestatus för en art definieras i 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (FOM) som summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer. Bevarandestatusen är, enligt samma paragraf, gynnsam när a) uppgifter om den berörda artens populations-utveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö; b) artens naturliga eller hävdbetingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid; c) det finns och sannolikt kommer att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska behållas på lång sikt.

Bevarandemål

Bevarandeplanen anger följande bevarandemål för de förtecknade fågelarterna:

Svarthakedopping	}	<i>att</i> bevara populationen
Rördrom		
Sångsvan		
Brun kärrhök		
Fisktärna		
Vitkindad gås	}	<i>att</i> erbjuda goda möjligheter att rasta och <i>att</i> arten fortsätter att rasta inom reservatet - för Brushane även: <i>att</i> arten börjar häcka i området
Havsörn		
Blå kärrhök		
Pilgrimsfalk		
Ljungpipare		
Brushane		
Smalnäbbad simsnäppa		
Svarttärna		
Bivråk		bl.a. <i>att</i> arten inte bör minska på lokalen <i>och</i> årligen häcka i området
Trana		<i>att</i> arten inte minskar på lokalen.

Populationsutveckling

Utredningen om de skyddade arternas bevarandestatus utgörs av den i målet aktuella miljökonsekvensbeskrivningen med komplettering. Härtill kommer uppgifter i Kvismarens bevarandeplan. Förekommande uppgifter om fågelarternas status framgår i huvudsak av sammanställningen på nästa sida.

Svenskt namn	Bevarandeplanen (2006)	Miljökonsekvensbeskrivningen
Svarthakedopping	6 häckande par (4-7). Har minskat något. Nu stabil.	Häckande. Inga observationer inom 2 km. I sjöarna gjordes under 2011 mer än 150 observationer.
Rördrom	8 häckande par (6-10). Stabil population.	Häckande. Inga observationer inom 2 km. Under en 10 års period finns 457 observationer.
Sångsvan	Oregelbunden förekomst har gjort häckningsförsök och enstaka observationer finns på sommaren. De sträckande fåglarna uppträder stabilt med små flockar vår och höst max 20-30 ex.	Har häckat och kan tänkas häcka. En observation inom 2 km under femårsperioden.
Vitkindad gås	Ökande antal rastande vår och höst. I år som mest 400 ex på hösten enstaka individer på våren. Hösten: normalt med 100-300 ex regelbundet.	Inga observationer.
Bivräk	Stabil population. 2-4 par häckande.	Arten häckar inte längre regelbundet i området och har inte gjort det på många år.
Havsörn	Ökande, ett gammalt par i år 2-8 individer året runt med tyngd-punkt på höst och vinter. Häckar inom kort?	Häckning i Kvismaredalen och runt Hjälmaren. Inom 2 km fyra observationer och inom 5 km 407 rapporter. Huvudsakligt födosöksområde i och närmast våtmarkerna.
Brun Kärrhök	Häckar med 8-12 par. Har ökat kraftigt från 90-talets början från 6-9 par till 13-18 par i mitten och slutet av 90-talet. På 2000-talet en minskning ner till nuvarande nivå.	Häckande i våtmarkerna. Födosök i samma biotop, men även i angränsande åkrar och ängar. Stabil sedan mitten av 2000-talet; 10-11 par. Inom 5 km fler än 1 000 observationer de senaste fem åren. Inom 2 km – inga observationer under samma period.
Blå Kärrhök	Regelbundna observationer mars-maj samt augusti-oktober. Stabil.	Arten häckade senast 1962. Fyra observationer 2007 inom 2 km radie, 85 observationer inom 5 km.
Pilgrimsfalk	Ökande antal. April-maj samt september-oktober. Mellan 25 och 35 observationer per år. År 2005 en observation i mitten av juni.	Inte häckat i området i modern tid. Rast och födosök i Kvismaredalen och oftast över sjöbottnar. Inom 2 km en observation 2010 och inom 5 km 70 observationer.
Trana	Kraftigt ökande antal, speciellt på hösten. 5-10 par häckar, ungefär 1000 rastande på våren och 300-600 översomrande yngre tranor samt 10 000-15 000 rastande på hösten.	Häckande sedan 1990. Stort antal rastande fåglar; nästan 20 000 på hösten.
Ljungpipare	Rastar regelbundet vår och höst. Stabil förekomst.	Inom 2 km inga observationer. Inom 5 km knappt 200 observationer. Artens fortplantningsområden ligger utanför Närkeslätten.
Brushane	Rastar regelbundet vår och höst. De största flockarna brukar vara runt 300 ex, men mycket väderberoende. Stabil förekomst.	Inom 5 km radie närmare 1 000 observationer. Inom 2 km inga observationer. Ej häckande. Rastande i våtmarkerna samt på åkrar.
Grönbena	Regelbunden vår och höst allmän rastare.	Inga observationer inom 2 km. Ett antal observationer från naturreservatet. Artens fortplantningsområde ligger utanför Närke. Har viloplats och födosöksområden i våtmarkerna.
Smalnäbbad simsnäppa	Enstaka observationer senvår och tidig höst. 2 - 4 ex per år rastar. Stabil förekomst.	Inga observationer inom 2 km. Ett antal observationer från naturreservatet. Artens fortplantningsområde ligger utanför Närke. Har viloplats och födosöksområden i våtmarkerna.
Fisktärna	Stabil förekomst 10-15 par häckar.	Häckande. Inga observationer inom 2 km, drygt 500 observationer inom 5 km. Födosöks- och fortplantningsområden samt viloplats återfinns i våtmarkerna inom naturreservatet.
Svarttärna	Ökande förekomst har häckat flera år, i år 3 par.	Häckande. Inga observationer inom 2 km. Födosöks- och fortplantningsområden samt viloplats återfinns i våtmarkerna inom naturreservatet.
Spillkråka	Stabil förekomst i skogarna runt Kvismaren.	Under 2007-2011 gjordes fyra observationer inom 2 km och 100 inom 5 km.
Törnskata	Något minskande förekomst inga säkra siffror på antalet par.	Häckande. Inom femårsperioden Inga observationer inom 2 km. Inom 5 km drygt 150 observationer under samma period.

Ornitologiska klubben har vid mark- och miljödomstolen bl.a. hänvisat till egna observationer vid Restamossen den 13 och 19 juni 2012. Den 13 juni observerades t.ex. en jagande Brun kärrhök och en jagande Blå kärrhök. Klubben har vidare

hänvisat till bl.a. ett av länsstyrelsen den 24 september 2009 fattat beslut om tillstånd till skydds jakt på trana inom fastigheten Dömmesta 10:2 avseende perioden den 24 september – 15 oktober 2009.

Exploateringsstrycket från vindkraftsanläggningar i området

Området och motstående intressen

Fastigheten ligger i ett område sydost om Örebro som kallas Kvismaredalen. Detta område är till sin karaktär ett slättlandskap. Norr och öster om Kvismaredalen ligger området Södra Hjälmarestranden och sjön Hjälmare.

Länsstyrelsen har i sin publikation 2011:15 ”Vindkraft i Örebro län – Landskapsanalys och känslighet” pekat ut hela området Kvismaredalen som mycket känsligt för vindkraft. Örebro kommun har i sin översiktsplan från 2010 (s. 88) markerat det område där vindkraftverket är tänkt att placeras som ett område med motstående intressen som eventuellt kan förenas med vindkraft.

Befintliga och planerade vindkraftverk

Det aktuella vindkraftverket är tänkt att placeras öster om, och alldeles intill, ett sumpskogsområde bestående av Restamossen, Slätmossen, Röhammarsmossen samt Fårsmossen. Avståndet till Kvismarens naturreservat är ca 3,7 km.

Enligt miljökonsekvensbeskrivningen planeras ytterligare två vindkraftverk i området: ett i närheten av Röhammar (ca 1,5 km norr om det kraftverk som ansökan avser) och ett i närheten av Väla (ca 7,1 km nordost om reservatet). Redan idag finns tre vindkraftverk: ett inom fastigheten Dömmesta 10:2 (ca 650 meter norr om det kraftverk som den aktuella ansökningen avser), ett längs Kvismare kanal i höjd med Via (ca 1,3 km öster om naturreservatet) och ett vid Usta gård (ca 5,2 km öster om reservatet).

Nyss nämnda planerade och befintliga vindkraftverks ungefärliga placering har markerats i domsbilaga 2, de planerade med tomma septagoner och de befintliga med ifyllda.

Vindkraftens påverkan på fåglar

I Naturvårdsverkets rapport 6467, ”Vindkraftens påverkan på fåglar och Fladdermöss – Syntesrapport” framhålls bl.a. följande (s. 11).

Rovfåglar, hönsfåglar, måsar, trutar och tärnor kolliderar oftare än vad som kan förväntas med utgångspunkt från deras antal. Fåglar som häckar, rastar eller övervintrar, det vill säga spenderar längre tid inom ett visst område, löper större risk att kollidera med vindkraftverk än de som enbart passerar området under flyttning. Kollisionsfrekvensen minskar vanligen inte med tiden, vilket innebär att fåglar inte lär sig att hantera faran.

Under häckningstiden är störningsavståndet vanligen ringa eller otydligt, men mer påtagligt för vadare än för andra fåglar. Det är också mer uppenbart under andra årstider och särskilt tydligt när det gäller fåglar som lever i flockar vid vatten (lommar, gäss, änder och vadare). Undvikandet sträcker sig i regel mellan 100 och 500 meter från kraftverket.

Flyttande sjöfåglar undviker som regel att flyga nära vindkraftverk både dagtid och nattetid. På dagen ses tydliga förändringar av flygriktningen 1–2 km (ibland 5 km) från vindkraftverk, men på natten förändras flygriktningen först på 0,5–1 km avstånd. Det kan leda till barriäreffekter och således förlängning av fåglarnas flygväg.

6. DOMSKÄL

Inledning

Per Claesson har ansökt om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken att uppföra och driva ett vindkraftverk med en maximal höjd om 102 meter (inklusive rotorblad) och en rotordiameter om 53 meter inom fastigheten Dömmesta 10:2 i Örebro kommun.

Mark- och miljödomstolen kommer i det följande inledningsvis att pröva om det krävs tillstånd i ett fall som detta och om miljökonsekvensbeskrivningen är tillräcklig samt därefter om tillstånd kan lämnas. Eftersom någon påverkan på de i bevarandeplanen särskilt utpekade skyddade livsmiljöerna inom Natura 2000-området inte är aktuell omfattar prövningen bara påverkan på de skyddade fågelarternas bevarandestatus.

Tillståndsplikt och miljökonsekvensbeskrivning

Enligt 7 kap. 28 a § första stycket miljöbalken krävs det tillstånd för att vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Prövningen är inte begränsad till åtgärder och verksamheter inom ett Natura 2000-område utan omfattar även verksamheter utanför detta (se t.ex. prop. 2000/01:111, s. 40). Av paragrafens lydelse (ordet ”kan”) följer att tillstånd krävs även om det råder en betydande osäkerhet beträffande påverkanssambandet. Redan möjligheten att verksamheten kommer att påverka området på ett betydande sätt är tillräckligt.

Utifrån redogörelsen i Naturvårdsverkets syntesrapport 6467 anser mark- och miljödomstolen att vindkraftverk i drift typiskt sett utgör en direkt och indirekt fara för fåglar. Farans omfattning beror dock på omständigheterna i det enskilda fallet. Nu rör det sig om ett enstaka vindkraftverk på relativt stort avstånd (ca 3,7 km) från Kvismaren.

Kvismarens stora betydelse för fågellivet nationellt och internationellt har inte ifrågasatts. Enligt mark- och miljödomstolens mening får det, med hänsyn till det stora antalet fåglar av olika skyddade arter som under kortare och längre tid vistas inom Natura 2000-områdets gränser, antas att även de omkringliggande områdena i inte obetydlig omfattning fyller en viktig funktion för flera arter, bl.a. när det gäller att söka föda.

Vid en sammantagen bedömning av i föregående stycken angivna förhållanden, och med beaktande även av vindkraftverkets höjd, anser mark- och miljödomstolen att det trots avståndet och att det rör sig om ett enstaka vindkraftverk är möjligt att driften av detta på ett betydande sätt kan påverka fågellivet och därmed miljön i Natura 2000-området Kvismaren. Därför krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen anser vidare att miljökonsekvensbeskrivningen, med de kompletteringar som har gjorts, är tillräcklig för att en bedömning i enlighet med

7 kap. 28 b § miljöbalken ska kunna göras och att den uppfyller kraven på innehåll och syfte i 6 kap. miljöbalken.

Kan tillstånd lämnas?

Regleringen i 7 kap. 28 b 2 miljöbalken

Efter slutsatserna att tillstånd krävs och miljökonsekvensbeskrivningen är tillräcklig blir nästa fråga i vilken omfattning vindkraftverket kommer att påverka de skyddade arternas bevarandestatus i Kvismaren.

Enligt 7 kap. 28 b § 2 miljöbalken får tillstånd enligt 28 a § nämligen bara lämnas om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte medför att de arter som skyddet avser utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet av arterna i området. I förarbetena till bestämmelsen (prop. 2000/01:111, s. 69) preciseras innebörden av bestämmelsen på följande sätt.

En störning avser inte de fysiska omständigheterna i området, utan de arter som lever och skyddas i området. Den störning som kan komma att inträffa måste vara betydande för att denna bestämmelse ska utgöra ett hinder för tillstånd. Ett visst mått av störningar kan alltså tålas. En störning är ofta begränsad i tiden. Dess intensitet, varaktighet och frekvens är därför viktiga faktorer i bedömningen. Här måste bedömningen göras med utgångspunkt i syftet att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för den berörda arten. En störning som bidrar till en långsiktig negativ populationsutveckling för arten i området kan betraktas som en betydande störning. Samma gäller en störning som bidrar till att artens naturliga utbredningsområde i området minskar eller kan komma att minska.

I Naturvårdsverkets handbok för artskyddsförordningen, 2009:2, del 1 för artskyddsförordningen (med vidare hänvisning till EU-kommissionens vägledningsdokument om artikel 6 i habitatdirektivet) definieras störning (s. 11 och 22) som en direkt eller indirekt inverkan som har betydelse för artens bevarandestatus, åtminstone lokalt. Störningen kan ske i form av t.ex. ljud eller ljus och behöver inte fysiskt påverka arten.

Naturvårdsverket har också tagit fram ett allmänt råd till 28 b § (se Naturvårdsverkets handbok, 2003:9, ”Natura 2000 i Sverige”, s. 57). Enligt detta bör störningen relateras till artens population och dess utveckling i området snarare än till effekterna på ett enskilt par eller en enskild individ. Vidare föreslås att uttrycket ”... störningen på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet ...” i 28 b § 2 ska innebära att störningen på ett betydande sätt försvårar för den skyddade arten att fortleva i livskraftiga bestånd i området. I det allmänna rådet förordar Naturvårdsverket vidare att en helhetsbedömning görs för att möjliggöra en bedömning av hur verksamheten eller åtgärden, ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder, kommer att påverka förutsättningarna att långsiktigt bevara arten i området.

Tillämpligt beviskrav

Högsta domstolen har i det s.k. Bunge-målet (NJA 2013 s. 613) redogjort för artikel 6.3 i habitatdirektivet och relevant praxis från EU-domstolen. Domstolen skriver bl.a. (se punkt 11 i domen) att det framgår av habitatdirektivet att ett projekt får godkännas bara om en nationell myndighet har försäkrat sig om att det berörda området inte kommer att ta skada. Myndigheten ska ur ett vetenskapligt perspektiv bedöma konsekvenserna för området. Ett godkännande förutsätter att det ”inte föreligger några rimliga tvivel om att verksamheten inte kan ha en skadlig inverkan” på området. Det ska alltså stå klart att verksamheten inte är skadlig. Även Mark- och miljööverdomstolen har i sin praxis återgett den citerade formuleringen (se t.ex. MÖD 2012:34).

Mark- och miljödomstolens bedömning

Vid prövningen enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken handlar det om att göra en riskbedömning. Inte bara själva Natura 2000-området utan hela området Kvismaren har stor betydelse som fågellokal.

Frågan är vilken påverkan på möjligheterna att bevara de skyddade arterna i Natura 2000-området som det planerade vindkraftverket på Dömmesta 10:2, ensamt eller

kumulativt med befintliga och andra planerade vindkraftverk, kan antas komma att få.

En förutsättning för att populationer av en viss art ska välja att häcka eller rasta inom ett givet område är att det finns tillräckliga möjligheter att söka föda. Födosöksområdet utgör en del av livsmiljön och dess kvalitet påverkar den naturliga utbredningen och mängden individer hos en arts olika populationer.

Flera av de skyddade arterna inom Natura 2000-området söker föda utanför detta. I bevarandeplanen och miljökonsekvensbeskrivningen finns uppgifter om t.ex. Havsörn, Blå kärrhök, Brun kärrhök och Pilgrimsfalk. Dessa har utsträckta födosöksområden. Blå kärrhök och Brun kärrhök har setts jaga i sumpskogsområdet (Restamossen m.fl.) intill den plats där vindkraftverket är tänkt att uppföras.

I bevarandeplanen finns uppgift om så många som 15 000 rastande tranor på höstarna. Att ett betydande antal av dessa tranor kommer att röra sig på låg höjd öster om Natura 2000-området framstår som sannolikt och styrks av det jakttillstånd för Dömmesta 10:2 som utfärdades 2009 och av den kartbild med angivna pejlpositioner av tranor som getts in av Ornitologiska klubben.

Miljökonsekvensbeskrivningens enklare återgivning av flygstråk som tre linjer i riktning norr till öster om Natura 2000-området måste ses som ungefärlig och utesluter, enligt domstolens bedömning, inte att flygstråk och födosök i varierande utsträckning förekommer också i området mellan linjerna.

Som framgår av Naturvårdsverkets syntesrapport 6467 finns det, typiskt sett, en betydande risk för att bl.a. rovfåglar ska kollidera med vindkraftverk. Genom att tillbringa längre tid inom ett visst område löper häckande och rastande fåglar större risk att kollidera än fåglar som enbart passerar under flyttning. Kollisionsrisken minskar vanligtvis inte med tiden. Även s.k. barriäreffekter med förlängning av fåglars flygväg kan uppstå till följd av att fåglar undviker kraftverken.

Trots de risker för fågellivet som vindkraftverk generellt innebär så bedömer Mark- och miljödomstolen att ett enstaka verk som det nu aktuella, på 3,7 kilometers avstånd från Natura 2000-området, i sig inte innebär risk för en så betydande störning på de skyddade fågelarternas livsmiljö att bevarandestatusen för de skyddade arterna långsiktigt försämras.

Emellertid måste påverkan även bedömas kumulativt med risken från andra planerade och befintliga vindkraftverk.

De planerade verken vid Röhammar och som ansökningen avser innebär att det exploaterade området intill sumpskogsområdet (Restamossen m.fl.) utvidgas och förtätas från ett till tre. I ett vidare perspektiv tillkommer påverkan från det planerade vindkraftverket nordost om Väla och de befintliga vid Kvismare kanal och Usta gård. Om än spridda på relativt stort avstånd från varandra och från Natura 2000-området, medför vindkraftverken sammantaget att riskerna för kollisioner och negativa barriäreffekter i den här delen av Kvismarendalen ökar. Genom att tillgängliga födosöksområden begränsas kan i vart fall vissa av arternas – såvitt utrett Havsörn, Blå kärrhök, Brun kärrhök samt Pilgrimsfalk och Trana – livsmiljö komma att störas på ett så betydande sätt att deras bevarandestatus i Natura 2000-området försämras på lång sikt.

Mark- och miljödomstolen anser, i likhet med länsstyrelsen, att det krävs ingående och resurskrävande undersökningar för att med säkerhet fastställa de kumulativa effekterna av befintliga och planerade vindkraftsexploateringar. Beviskravet kan dock inte sättas lägre vid tillämpning av 28 b § 2 miljöbalken än vid tillämpning av första punkten i samma paragraf, dvs. när det gäller bedömning av skada på skyddade livsmiljöer. Det åligger alltså verksamhetsutövaren att visa att det inte föreligger några rimliga tvivel om att verksamheten inte kan ha en skadlig inverkan på de skyddade arternas bevarandestatus. Efter att ha gått igenom utredningen i målet anser mark- och miljödomstolen att detta inte har visats. Det står med andra ord inte klart att driften av vindkraftverket är oskadlig i ovan beskrivet hänseende.

Slutsats

Mark- och miljödomstolens bedömning är att den planerade verksamheten inte kan anses oskadlig på sätt som krävs. Detta innebär att tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken inte kan ges för vindkraftverket. Med bifall till Ornitologiska klubbens yrkande ska länsstyrelsens beslut upphävas och Per Claessons ansökning om tillstånd till anläggande och drift av det aktuella vindkraftverket inom fastigheten Dömmesta 10:2 i Örebro kommun avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 3 (DV427)

Överklagande senast den 26 november 2014.

Claes-Göran Sundberg

Gisela Köthnig

I domstolens avgörande har chefsrådmannen Claes-Göran Sundberg, ordförande, och tekniska rådet Gisela Köthnig deltagit. Föredragande har varit beredningsjuristen Gustaf Mark.

Länsstyrelsen
Örebro län

Inger Holst
Direkt: 019-19 33 45
inger.holst@lansstyrelsen.se
Fax: 019- 19 30 10

BESLUT
2012-03-26

Dnr: 521-4436-2011 - 14

NACKA TINGSRÄTT

INKOM: 2012-04-23
MÅLNR: M 2303-12
AKTBIL: 9

Per Claesson
Dömmesta 214
715 92 Stora Mellösa

Delgivningskvitto

Tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken gällande Natura 2000-området Kvismaren, Örebro kommun

För kännedom till:

JBA Vind AB
Naturvårdsverket
Örebro kommun Miljökontoret
Östernärkes områdesnämnd
Föreningen Kvismare
Fågelstation
Ornitologiska klubben Örebro
Östernärkes Naturvårdsförening
Närkes Ornitologiska Förening
Sveriges Ornitologiska Förening

Beslut

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 7 kap 28 a § miljöbalken (1998:808) Per Claesson tillstånd att uppföra ett vindkraftverk om maximalt 102 meter inom fastigheten Dömmesta 10:2 utanför Natura 2000-området Kvismaren, SE0240058, se bilaga.

Länsstyrelsen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) i ärendet med stöd av 6 kap 9 § miljöbalken.

Redogörelse för ärendet

Per Claesson (sökande), ägare till fastigheten Dömmesta 10:2, Örebro kommun, har till Länsstyrelsen i Örebro län ansökt om tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken för att få uppföra ett vindkraftverk med en totalhöjd om maximalt 102 meter (inkl rotorblad) inom fastigheten och utanför Natura 2000-området Kvismaren (SE0240058).

Bilaga:

Karta
Hur man överklagar

Handläggning av ärendet

Länsstyrelsen i Örebro län har i samband med remisser i bygglovs- och miljöärende från Örebro kommun avseende planerad byggnation av ett vindkraftverk på fastigheten Dömmesta 10:2, bedömt att verket kräver en Natura 2000 tillståndsprövning. Verket är planerat ca 3 km utanför Natura 2000 området, nära en mosse som är värdefull i flera avseenden för flera fågelarter som är skyddade inom Natura 2000 området Kvismaren. Verkets placering ligger i anslutning till ett värdefullt flygstråk för många fågelarter mellan sjöarna Kvismaren och Hjälmarens och ett värdefullt födosöks- och rastområde för många fågelarter.

Den 1 juni 2011 skickade Länsstyrelsen ut en generell vägledning till vad en ansökan om Natura 2000 tillstånd med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska innehålla till den konsult som sökande har anlitat, JBA Vind AB, samt information om områdets naturvärden. Länsstyrelsen bedömer att ansökan ska avgränsas att endast omfatta vindkraftverkets påverkan på Natura 2000 området Kvismarens skyddade fågelarter.

Lännsstyrelsen
Örebro län

I samband med det tidiga samrådet inhämtar konsulten synpunkter från kringboende och flera ornitologiska föreningar. Den 5 augusti 2011 inkommer till Lännsstyrelsen en samrådsredogörelse från konsulten. De ornitologiska föreningarna bedömer att lokaliseringen är olämplig med tanke på fågellivet i Kvismaredalen.

Den 9 augusti 2011 beslutar Östernärke områdesnämnd att bygglovsansökan ska beviljas (ärendenummer OSOM 2010-000137) med upplysning om att åtgärden är tillståndspliktig enligt 7 kap 28 a § miljöbalken och att tillstånd ska sökas hos Lännsstyrelsen.

Den 26 augusti 2011 skickar Lännsstyrelsen ut en begäran om komplettering till JBA Vind AB gällande samrådsredogörelsen.

Den 1 september 2011 beslutar Lännsstyrelsen med stöd av 6 kap 5 § andra stycket miljöbalken att det planerade vindkraftverket inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Den 12 oktober 2011 skickar Lännsstyrelsen ut en mer detaljerad vägledning till vad Lännsstyrelsen bedömer att tillståndsansökan och Natura 2000 MKB behöver innehålla för att utgöra ett beslutsunderlag för Natura 2000 prövningen. I MKB ska enligt 6 kap 3 § miljöbalken direkta och indirekta effekter beskrivas och identifieras.

Den 22 november 2011 inkommer till Lännsstyrelsen en redogörelse över den samrådshandling som skickats på remiss under perioden 14 november till 7 december 2011 till myndigheter, enskilda, allmänheten och organisationer som antas bli berörda.

Den 14 december 2011 inkommer till Lännsstyrelsen för kännedom ett yttrande från Ornitologiska Klubben Örebro över samrådshandlingen som skickades på remiss under perioden 14 november till 7 december 2011.

Den 9 januari 2012 inkommer till Lännsstyrelsen ansökan om tillstånd enligt 7 kap 28 a miljöbalken med tillhörande Natura 2000 MKB.

Den 27 januari 2012 skickar Lännsstyrelsen ut en begäran om komplettering till ansökan med tillhörande MKB. Lännsstyrelsen bedömer att MKB saknar beskrivningar av de kumulativa effekterna på utpekade fågelarter och kan därför inte i nuvarande utformning inte godkänna MKB till ansökan.

Den 6 mars 2012 inkommer ovan begärda kompletteringar till Lännsstyrelsen.

Naturvärdesbeskrivning

Kvismaren är skyddat som naturreservat. Ändamålet med reservatet är i första hand att bevara och genom restaurering och skötselåtgärder öka områdets betydelse som rast- och häckningslokal för en i landet hårt trängd grupp av fågelarter. Området är även klassat som ett Natura 2000-område (SE 0240058) både med stöd av habitatdirektivet och fågeldirektivet samt är av riksintresse för naturvård, se bilagor. Syftet med Natura 2000 området är att anmälda naturtyper och arter ska bevaras långsiktigt. Varje anmäld naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla så kallad "gynnsam bevarandestatus" inom sin biogeografiska region.

Kvismaren är dessutom Örebro läns enda s.k. Ramsarområde. Ramsar konventionen, som Sverige har ratificerat, är en konvention om våtmarker av internationell betydelse i synnerhet såsom livsmiljö för våtmarksfåglar. De länder som skriver under Ramsarkonventionen förbinder sig rent generellt att bevara dessa särskilt värdefulla våtmarker för framtiden och utnyttja dem klokt, bl.a. genom att se till att fåglarna i området gynnas.

Rättsregler

Det krävs tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken om någon vill bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap 27 § 1 eller 2 miljöbalken (det vill säga ett Natura 2000-område).

Enligt 4 kap 8 § miljöbalken får användning av mark och vatten som kan påverka ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap 27 § första stycket 1 eller 2 och som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap 28 a § komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats.

Enligt 7 kap 28 b § 1 miljöbalken får tillstånd lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses skyddas.

En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt 6 kap 1 § miljöbalken alltid bifogas en tillståndsansökan inom ett Natura 2000-område. Det följer av 6 kap 9 § MB att prövningsmyndigheten (Länsstyrelsen) ska ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap miljöbalken. Ett sådant ställningstagande får inte överklagas särskilt utan endast i samband med att avgörandet i ärendet överklagas.

Länsstyrelsen
Örebro län

Motivering

Vindkraftverkets tänkta lokalisering ligger i anslutning till Natura 2000 området Kvismarens. En del av Kvismarens fågelarter nyttjar Restamossen med omgivningarna i olika sammanhang. Flera av dessa är skyddsvärda arter som kan påverkas vid vindkraftsetableringar.

Länsstyrelsen delar den bedömning som framgår av Natura 2000 MKB, att de direkta kollisioner som kommer att uppstå vid detta verk i ringa omfattning kommer att påverka bevarandestatusen för de fågelarter som är utpekade i fågeldirektivet. Risken för kollision skulle kunna minskas ytterligare om verket flyttades ut längre från Restamossen eftersom fåglar dras till dungar. De alternativa lokaliseringar som utretts klarar dock inte ljudkraven för bostäder och den ena placeringen stör även befintligt verk.

I MKB bedöms barriäreffekterna som små. De undersökningar som hittills gjorts för flyttande fåglar visar att de väjer för skogklädda områden i jordbruksmark och vindkraftverken i god tid, och att detta sker även nattetid varför länsstyrelsen delar denna bedömning. Möjligen skulle Restamossens potential som häckningslokal för bivråk kunna påverkas. I MKB framkommer dock att det inom Kvismaredalen finns relativt många andra områden som skulle kunna fungera som häckningslokaler för bivråk.

Den kumulativa påverkan som detta verk kan antas ha ihop med andra vindkraftverk i området, på de arter som avses att skyddas via Natura 2000 området, bedöms i MKB som små. Länsstyrelsen anser att det utan mycket ingående och tidskrävande inventeringar och undersökningar är mycket svårt att göra en annan bedömning av denna aspekt.

Länsstyrelsens samlade bedömning, utifrån ansökan och MKB:n samt tillgänglig vetenskaplig kunskap, är att vindkraftverket tillsammans med redan uppförda och planerade verk i området inte kommer att påverka bevarandestatusen för de fågelarter som är utpekade i fågeldirektivet. Länsstyrelsen kan därmed, med stöd av 7 kap 28 b § miljöbalken, lämna tillstånd till verksamheten.

Hur man överklagar

Länsstyrelsens beslut går att överklaga hos miljödomstolen, se bilaga.

I handläggningen av ärendet har landshövding Rose-Marie Frebran (beslutande), avdelningschef Magnus Eklund, länsjurist Kristina Collin och enhetschef Inger Holst (föredragande) deltagit.

Handskrift

Länsstyrelsen
Örebro län

RMF

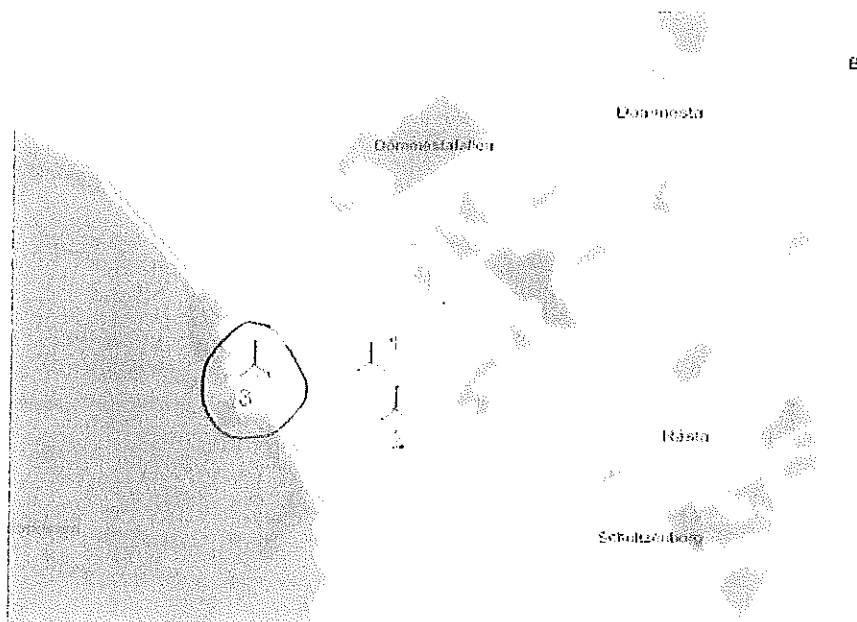
Rose-Marie Frebran

IH

Inger Holst

Alternativa placeringar av vindkraftverket samt nollalternativet.

Karta 1. visar alternativa placeringar för turbinen.

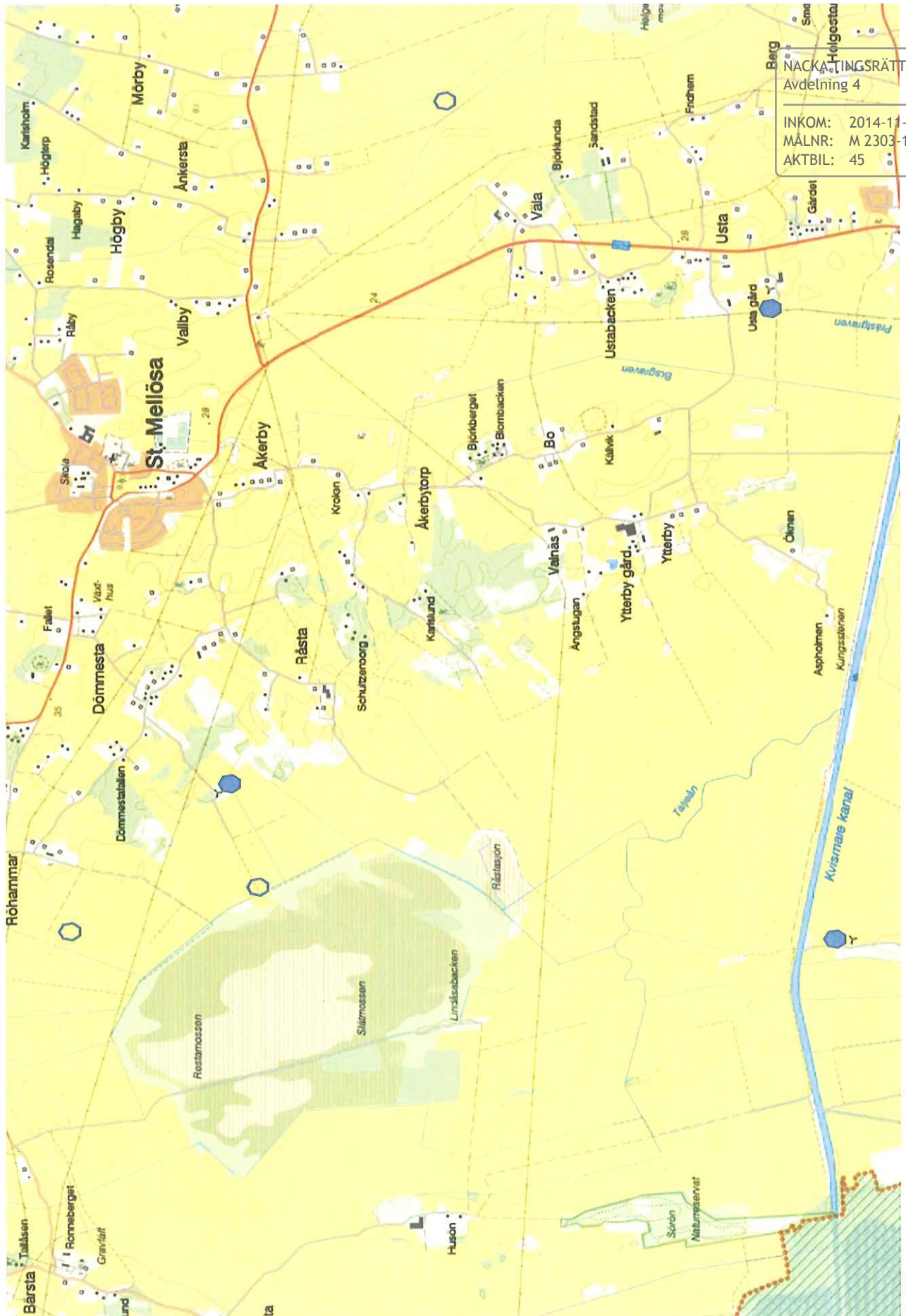

Karta 1. Befintligt vindkraftverk är markerat med blått och de röda är alternativa placeringar.

Alternativ 1 klarar ljudkraven för bostäder men placeringen är för nära befintligt vindkraftverk markerat med blått. Turbulensen som bildas i luften bakom rotorn stör det vindkraftverk som står i lä. Det innebär en betydande minskning av elproduktionen. Den visuella påverkan samt ljud intill bostäder blir större/ högre än i alternativ 3.

Alternativ 2 klarar inte ljudkraven för bostäder. Däremot är avståndet till det befintliga vindkraftverket tillräckligt för att inte störa vinden. Den visuella påverkan blir större än både alternativ 1 och 3.

Alternativ 3 innebär minst påverkan på omkringboende vad gäller ljud, skuggor och visuell upplevelse. Denna placering innebär även minst störning av vinden för befintligt vindkraftverk och därmed en optimerad energiproduktion.

NACKA LÄNS RÄTT
Avdelning 4

INKOM: 2014-11-04
MÅLNR: M 2303-12
AKTBIL: 45

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.